

Úradné kontroly spracovania medu v SR

MVDr. Ing. Fridolín Pokorný
MVDr. Michaela Virgalová
Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky
Botanická 17
842 13 Bratislava
fridolin.pokorny@svps.sk
michaela.virgalova@svps.sk

Legislatíva

- ▶ Súčasná platná legislatíva pre med v SR je vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „MPRV SR“) **č. 41/2012 Z.z.** z 26. januára 2012, ktorá bola zmenená vyhláškou MPRV SR č. 106/2012 Z.z. a to v časti príloha č.1 body 4.1 a 4.2. (elektrická vodivosť), a **ktorou bola do legislatívy SR transportovaná smernica Rady 2001/110/ES z 20. decembra 2001 o mede** zmenená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2014/63/EÚ z 15. mája 2014 a to v časti článok 2 bod 4 písmeno a) a bod 5, článok 4, 6 a 7
- ▶ V SR od 1 novembra 2011 vstúpilo v platnosť **Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 360** z 19. októbra 2011, ktorým sa ustanovujú hygienické požiadavky na priamy predaj a dodávanie malého množstva **prvotných produktov** rastlinného a živočíšneho pôvodu a dodávanie mlieka a mliečnych výrobkov konečnému spotrebiteľovi a iným maloobchodným prevádzkarniam - **§6 Hygienické požiadavky na malé množstvá včelieho medu**

Vyhláška MPRV SR č. 41/2012

- ustanovuje požiadavky na získavanie, výrobu a dovoz medu, na manipuláciu s ním a jeho uvádzanie na trh
- ▶ **definícia medu:** Med je prírodná sladká látka produkovaná včelou medonosnou (*Apis mellifera*) z nektáru rastlín, výlučkov živých častí rastlín alebo výlučkov hmyzu cicajúceho živé časti rastlín, ktorý včely zbierajú, pretvárajú a obohacujú vlastnými špecifickými látkami, ukladajú, zahusťujú, uskladňujú a ponechávajú v plástoch, aby vyzrel
- ▶ tvorený rôznymi druhmi cukrov, najmä fruktózou a glukózou, a inými látkami, najmä organickými kyselinami, enzýmami a tuhými čiastočkami pochádzajúcimi zo zberu medu
- ▶ farba sa mení od takmer bezfarebnej až po tmavohnedú
- ▶ konzistencia môže byť kvapalná, viskózna alebo čiastočne až úplne kryštalická
- ▶ chuť a aróma medu sa menia, avšak sú odvodené od pôvodu rastliny

Vyhláška MPRV SR č. 41/2012 – pokračovanie

- ▶ do medu uvádzaného na trh alebo do medu použitého vo výrobku určenom na ľudskú spotrebu sa nesmú pridávať žiadne látky vrátane potravinárskych prídavných látok okrem medu
- ▶ med, pokiaľ je to možné, nesmie obsahovať organické a anorganické nečistoty, najmä plesne, zvyšky plástov, zvyšky hmyzu a lariev alebo zrnká piesku
- ▶ okrem pekárskeho medu nesmie mať neprirodzenú vôňu a chuť, nesmie začať kvasiť, nesmie sa meniť neprirodzeným zásahom jeho kyslosť a nesmie mať teplom zničené alebo inaktivované enzýmy
- ▶ peľ a zložky tvoriace med sa nesmú odstraňovať okrem prípadov, ak je to nevyhnutné v rámci odstraňovania cudzorodých anorganických a organických látok (to neplatí pre filtrovaný med)

Vyhláška MPRV SR č. 41/2012 – pokračovanie

Hlavné druhy medu

▶ podľa pôvodu

- a) kvetový alebo med z nektáru - získavaný z nektáru rastlín
- b) medovicový - získavaný prevažne z výlučkov živých častí rastlín a z výlučkov hmyzu cicajúceho rastliny (Hemiptera) na živých častiach rastlín

Med zmiešaný je med pochádzajúci z medu kvetového a medu medovicového bez výraznej prevahy jedného z nich.

Vyhláška MPRV SR č. 41/2012 – pokračovanie

► podľa spôsobu získavania, úpravy a uvádzania na trh

- a) vytočený - získavaný odstredovaním odviečkovaných plástov bez plodu včiel
- b) lisovaný - získavaný lisovaním plástov bez plodu včiel s použitím alebo bez použitia zahriatia nepresahujúceho 45 °C
- c) plastikový - uložený včelami do novopostavených buniek plástov neobsahujúcich plod včiel alebo do tenkých plástových základov vytvorených iba zo včelieho vosku a uvádzaný na trh v zaviečkovaných celých plástoch alebo v častiach takýchto plástov
- d) odkvapkaný - získaný odkvapkávaním odviečkovaných plástov bez plodu včiel
- e) kusový alebo rezané plásty v mede - med, ktorý obsahuje jeden druh alebo viac druhov plastického medu
- f) filtrovaný - získaný odstraňovaním cudzích anorganických alebo organických látok takým spôsobom, aby sa do značnej miery odstránil peľ

Vyhláška MPRV SR č. 41/2012 – pokračovanie

Pekársky med je:

- ▶ med vhodný na priemyselné účely alebo ako prísada do iných potravín, ktoré sa potom spracúvajú
- ▶ môže mať cudziu chuť alebo pach, začať kvasiť alebo už byť skvasený alebo prehriaty
- ▶ na etikete musia byť v bezprostrednej blízkosti označenia „pekársky med“ uvedené slová „určený len na pečenie“
- ▶ ak je použitý ako súčasť viaczložkovej potraviny, označenie „pekársky med“ možno v názve produktu nahradiť len označením „med“; v zozname zložiek viaczložkovej potraviny sa však musí používať označenie „pekársky med“
- ▶ veľkoobjemové kontajnery, obaly a v obchodných dokumentoch musia byť zreteľne označené slovami „pekársky med“ (rovnako aj pri filtrovanom mede)

Vyhláška MPRV SR č. 41/2012 – pokračovanie

Označenie medu

- ▶ označenie „med“ možno pri uvádzaní na trh používať len na pomenovanie medu podľa uvedenej definície
- ▶ označenie druhom medu (okrem filtrovaného a pekárskeho) možno doplniť informáciou o
 - a) kvetovom alebo rastlinnom pôvode medu, ak med pochádza len alebo prevažne z označeného zdroja a vyznačuje sa organoleptickými, fyzikálno-chemickými a mikroskopickými charakteristikami zdroja,
 - b) regionálnom, teritoriálnom alebo zemepisnom pôvode medu, ak med pochádza výhradne z označeného zdroja,
- ▶ c) špecifických kvalitatívnych kritériách

Vyhláška MPRV SR č. 41/2012 – pokračovanie

Označenie krajiny pôvodu

- ▶ na etikete musí byť uvedená krajina alebo krajiny pôvodu, z ktorých bol med získaný
- ▶ ak má med pôvod vo viac ako jednom členskom štáte Európskej únie alebo v štáte, ktorý nie je členským štátom Európskej únie, názov krajiny alebo krajín pôvodu možno nahradiť jedným z týchto označení:
 - a) „Zmes medov z EÚ“,
 - b) „Zmes medov mimo EÚ“,
 - c) „Zmes medov z EÚ a mimo EÚ“.

Vyhláška MPRV SR č. 41/2012 – pokračovanie

Fyzikálne a chemické požiadavky – príloha č. 1

- ▶ 1. Obsah cukru
 - obsah fruktózy a glukózy (súčet obidvoch)
 - obsah sacharózy
- ▶ 2. Obsah hmotnostného percenta vody
- ▶ 3. Obsah látok nerozpustných vo vode
- ▶ 4. Elektrická vodivosť – zmena vyhláškou č. 106/2012 Z.z.
- ▶ 5. Voľné kyseliny
- ▶ 6. Diastatická aktivita a obsah hydroxymetylfurfuralu (HMF) stanovená po spracovaní a zmiešaní

Nariadenie vlády SR č. 360/2011 Z.z.

§ 6 – Hygienické požiadavky na malé množstvá včelieho medu

- ▶ med môže dodávať len prvovýrobca, ktorý je držiteľom včelstiev, vykonáva zber a balenie včelieho medu vo vlastných priestoroch a je na dodávanie alebo priamy predaj medu zaregistrovaný podľa trvalého pobytu držiteľa včelstiev alebo umiestnenia včelstiev
- ▶ malým množstvom včelieho medu určeného na ľudskú spotrebu je
 - a) také množstvo medu z vlastnej produkcie priamo predané konečnému spotrebiteľovi prvovýrobcom v jeho priestoroch alebo na trhovom mieste, ktoré zodpovedá obvyklej spotrebe medu v domácnosti konečného spotrebiteľa
 - b) celkové množstvo medu najviac 1 tona ročne, ktoré je určené na dodanie miestnym maloobchodným prevádzkarniam, ktoré týmto medom priamo zásobujú konečného spotrebiteľa, do tohto celkového množstva medu nesmie byť primiešaný med, ktorý nepochádza z vlastnej produkcie prvovýrobcu

Nariadenie vlády SR č. 360/2011 Z.z. - pokračovanie

Označenie medu

- meno, priezvisko, adresa prvovýrobcu alebo obchodné meno a miesto podnikania (FO – podnikateľ) alebo obchodné meno a sídlo PPP (PO)
- adresa zaregistrovanej prevádzkarne alebo držiteľa včelstiev
- pôvod medu
- dátum balenia

Písomné záznamy za každý rok

- o celkovom množstve chovaných včelstiev
- o celkovom množstve vyprodukovaného medu
- o celkovom množstve predaného (dodaného) medu

Úradné kontroly v sektore med

Plánované

- ▶ vykonávané v prevádzkarniach, ktoré boli schválené v zmysle § 41 ods.5 písm. p) zákona č.39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov
- ▶ zoznam schválených prevádzkarní je uvedený na internete ŠVPS SR a v súčasnosti je ich **23**

http://www.svps.sk/potraviny/Zoznamy_schvalene_N.asp?cmd=resetall&Zoznamy=nizkokap&Sekcia=18

- ▶ frekvencia kontrol podľa veľkosti danej prevádzkarne minimálne však 1x1/4 ročne
- ▶ v prevádzkarniach, ktoré boli zaregistrované v zmysle § 40 ods. 3 písm. b) zákona č.39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov
- ▶ úradné kontroly taktiež vykonávané v maloobchode podľa zákona č. 152/1995 Z.z. o potravinách v znení neskorších predpisov

Úradné kontroly v sektore med - pokračovanie

Cielené

► Prečo?

→ vzhľadom na neustále narastajúce podozrenie z falšovania medov bola v roku 2017 Štátnou veterinárnou a potravinovou správou SR (ďalej len „ŠVPS SR“) nariadená **1 cielená kontrola**, ktorá bola vykonaná v dvoch etapách

1. etapa

→ v termíne od 21.09.2017 do 06.10.2017 ŠVPS SR nariadila 17 Regionálnym veterinárnym a potravinovým správam (ďalej len „RVPS“) vykonať cielenú kontrolu medu u výrobcov medu (producentov – spracovateľov medu – baliarne medu) so zameraním na falšovanie medu

Úradné kontroly v sektore med - pokračovanie

2. etapa

→ v termíne od 02.11.2017 do 16.11.2017 ŠVPS SR nariadila jednej RVPS vykonať cielenú kontrolu medu v obchodných reťazcoch a v každom reťazci **odobrať 2 vzorky medu**

► Čo?

→ **predmetom kontroly** v oboch etapách bol med (bez akýchkoľvek iných pridaných látok) pôvodom z krajiny v EÚ alebo mimo EÚ, ale aj med pôvodom z viac ako jedného členského štátu EÚ alebo štátov, ktoré nie sú členskými štátmi EÚ (zmes medov z EÚ, zmes medov mimo EÚ, zmes medov EÚ a mimo EÚ) balený v spotrebiteľskom balení

Úradné kontroly v sektore med - pokračovanie

► Ako a kto?

→ odber vzoriek medov inšpektormi vybraných Regionálnych veterinárnych a potravinových správ (ďalej len „RVPS“), ktoré boli následne vyšetrené na ukazovatele:

Včelí med				
Vyšetrenie	Číslo úkonu v sadzobníku	Cena za jednu vzorku EUR	Metóda	Poznámka
označenie*	9.02.	17,40		*Vyhláška MPRV SR č. 41/2012 Z.z. + Nariadenie EP a Rady (ES) č. 1308/2013

Úradné kontroly v sektore med - pokračovanie

zloženie:* Vyhláška MPRV SR č. 41/2012 Z.z. + Nariadenie EP a Rady (ES) č. 1308/2013

sacharóza, glukóza, fruktóza	16.090.a.	72,70	HPLC/RI	
hydroxymetylfurfural	16.082 a.	23,90	STN 57 0190	<p>Ak je med označený „zmes medov EÚ a mimo EÚ“ a zistené množstvo HMF je viac ako 40 mg/kg vzorka sa nevyhodnotí ako nevyhovujúca, pretože nie je jasné, či sa nejedná o med z tropických oblastí, pretože na označení nie je povinnosť napísať, že sa jedná o medy z tropických oblastí.</p> <p>V takomto prípade bude nález HMF bez vyhodnotenia s poznámkou, že nie je jasná krajina/y pôvodu zmesného medu</p>

Úradné kontroly v sektore med - pokračovanie

Enzýmová aktivita cudzích enzýmov: β – fruktofurano - zidáza a β/γ amyláza E 150 d amoniakový sulfitový kulér	16.206.	78,00	enzýmový test	Len v rámci cielených kontrol
	+20,05 a	+10,00	odoslanie vzorky	Zahraničná subdodávka Pri podozrení z falšovania
	12.207	101,00	HPLC/MS	Stanovuje len VPÚ Dolný Kubín

Úradné kontroly v sektore med – pokračovanie

► Vyhodnotenie cielenej kontroly:

1. etapa

→ v stanovenom termíne odobralo vzorky 9 RVPS (zo 17 RVPS) v celkovom počte 10 vzoriek, 8 RVPS vzorky neodobralo z dôvodu, že išlo o med pôvodom zo SR

→ z uvedeného počtu odobratých vzoriek bola **1 vzorka nevyhovujúca – sacharóza nad limit**

2. etapa

→ určená RVPS odobrala celkovo 8 vzoriek medu (namiesto pôvodných 10) z dôvodu, že v niektorých obchodných reťazcoch boli už okrem odobratých vzoriek medu iba medy pôvodom zo SR

→ z uvedeného počtu odobratých vzoriek boli všetky vzorky vyhovujúce

„Boj proti dovozu falšovaného medu“

- ▶ dňa 23.01.2018 Výbor AGRI (Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka) EP, odsúhlasil rezolúciu, týkajúcu sa potreby urgentných akcií na ochranu populácií včiel v EÚ vrátane navýšenia podpory chovateľom včiel, zákazu škodlivých pesticídov, boja proti úmrtnosti včiel a **opatrení na zastavenie dovozov falšovaného medu**
- ▶ návrh rezolúcie bude predmetom hlasovania na plenárnom zasadnutí EP v dňoch 28.2. – 1.3.2018 v Bruseli

„Boj proti dovozu falšovaného medu“ - pokračovanie

- ▶ s cieľom zabezpečiť, aby dovážaný med spĺňal vysoké normy EÚ, poslanci EP navrhli, že Komisia EÚ by mala vypracovať účinné postupy laboratórnej analýzy, ako je testovanie pomocou nukleárnej magnetickej rezonancie, a členské štáty by mali páchatelom uložiť prísnejšie sankcie
- ▶ hraničné inšpekcie a kontroly - zavedenie povinného odberu vzoriek a testovania pre všetky dovezené medy a sprísnenie požiadaviek na vysledovateľnosť v celom dodávateľskom reťazci (napr. zavedenie povinného označovania krajiny pôvodu pre med a včelárske výrobky, ktoré nahradí súčasné zavádzajúce označenia" Zmes medov z EÚ a mimo EÚ "s jasným uvedením krajiny alebo krajín, z ktorých pochádza med alebo medy - vrátane percenta rôznych medov používaných vo finálnom produkte)

„Boj proti dovozu falšovaného medu“ – pokračovanie

- ▶ zlepšiť informovanosť verejnosti, najmä deti, o výhodách konzumácie medu a terapeutických použitíach včelích výrobkov
- ▶ med a včelárske výrobky by sa mali považovať za "citlivé" v obchodných rozhovoroch s tretími krajinami a možno úplne vylúčiť z rokovaní o voľnom obchode

Rýchle fakty na záver

- ▶ EÚ **vyrába** približne 250 000 ton medu ročne, čím sa stáva druhým najväčším svetovým výrobcom po Číne
- ▶ vedúci výrobcovia medu v EÚ v roku 2016 boli Rumunsko, Španielsko a Maďarsko, nasledovali Nemecko, Taliansko a Grécko
- ▶ EÚ **dováža** každý rok približne 200 000 ton medu
- ▶ približne 84% druhov rastlín a 76% produkcie potravín v Európe závisí od opeľovania. V niektorých členských štátoch však počet včelstiev klesol o viac ako 50%. Podľa francúzskeho Národného inštitútu pre poľnohospodársky výskum by úmrtnosť včiel, ak by sa nedokázala riešiť, mohla celosvetovo stáť 150 miliárd eur

Ďakujeme za pozornosť!

fridolin.pokorny@svps.sk
michaela.virgalova@svps.sk